

Tatiana Mărgescu

Bijuteriile Josephinei Dengel

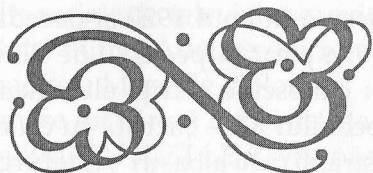
MARI ACTRIȚE DISPARUTE

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2017

CUPRINS

Mari actrițe dispărute	5
Bunici teribile	8
Generația interbelică	12
În principiu... ..	15
Muzee	18
Noaptea	22
Bijuteriile Josephinei Dengel	26
Tempi passati	29
Veneția iarna	33
I-am dat copilului un biscuite... ..	36
Bună ziua, căciulă... ..	39
Iertată să ne fie minciuna	42
Modest omagiu	46
Timiditatea, bat-o vina!	49
Ajururi și bavete	52
Alo, Stâlpenii, dă-mi Bucureștii!	55
Branul amintirilor mele	59
Casa de la nr. 66	63
Colierul de turcoaze	67
Compozitorul	72
Consignația	75
Copiatorii	79
Omul care vinde covrigi	82
Bastonul cu mâner de argint	86
Bunica, buniiica... ..	90
Pantofiorii de lac	93
Saskia	96
Vulturii Anzilor Cordilieri	100
Scriitoarea mea preferată... ..	103
Despre un furou buclucaș și alte vestimentații	106

MARI ACTRIȚE DISPĂRUTE

După decesul părinților mei, survenit cu mulți ani în urmă, am realizat că, brusc, am mai îmbătrânit sufletește cu câțiva ani. Da, din punct de vedere psihic, sunt mai bătrână. La fel s-a întâmplat și la dispariția unei persoane iubite din rândul rudelor sau prietenilor apropiați sau la dispariția fizică a unor persoane publice, cum ar fi, de exemplu, câte un actor de cinema, care mi-a bucurat sufletul din copilărie până la maturitate, alături de care am râs sau plâns odată cu personajul interpretat. Le-am urmărit cu mare interes filmele în care au jucat, viețile, le-am copiat uneori gesturile... Unii dintre ei mi-ar fi putut fi părinți, alții frați sau surori mai mari... pe unii dintre ei i-au „apucat” și mamele noastre în tinerețe...

M-am întristat nespus de mult când am aflat din presa noastră și mai ales din aceea străină că, numai

În ultimele două-trei luni, au decedat trei mari actrițe de cinema franceze.

Prima, MICHELLE MORGAN (Simone Renée Roussel), născută în anul 1920 și decedată la 23 decembrie 2016, a jucat în peste 70 de filme, fiind una din cele mai cunoscute actrițe ale cinematografului francez al secolului XX – „actrița cu cei mai frumoși, expresivi și stranii ochi albaștri”, interpreta perfectă a unor personaje din piesele scrise de: Molière, Cehov sau Sartre. A jucat cu succes în seriale de televiziune; a avut expoziții de pictură care s-au bucurat de apreciere; a scris o carte autobiografică; a fost președinte al juriului (de film) de la Cannes și a primit titlul de Cavaler al „Legiunii de Onoare Franceză”.

A jucat atât în Franța cât și în S.U.A., alături de mari actori, cum a fost Jean Gabin, în filmele: „Reciful de coral” sau „Suflete în ceață”. Personal, am văzut-o prima dată în fostul cinematograful bucureștean „Gioconda” (distrus de mulți ani), în „Simfonia pastorală”, ecranizare după romanul lui André Gide, unde a interpretat cu măiestrie rolul lui Gertrude – tână oarbă iubită de doi bărbați (tată și fiu), alături de un alt monstru sacru, pe nume Pierre Blanchard. Deși copil de 10 ani, am fost deosebit de impresionată de alura și jocul ei, de expresivitatea ochilor. Mai târziu, am revăzut-o în filmele „Oglinda cu două fețe” și „Marile manevre”, unde i-a avut ca parteneri pe Gérard Philippe și mai tână Brigitte Bardot.

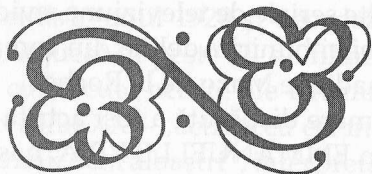
A doua mare actriță a Franței, născută în anul 1917 și decedată la începutul anului 2017, care în luna mai a anului curent ar fi împlinit 100 de ani de viață, a fost DANIELLE DARIEUX (Yvonne Marie Antoinette Darieux). Cu o prodigioasă carieră de opt decenii, star al anilor '30 din secolul trecut, este cunoscută

publicului mai tânăr din filmul de cinematecă turnat în anul 1945, „Roșu și Negru”, în care a făcut un rol de excepție alături de Gérard Philippe. A jucat cu succes și în multe seriale de televiziune, evidențiindu-se în rolul teribilei bunici Adeline din romanul-saga al autoarei canadiene Mazo de la Roche.

A treia mare dispărută a fost actrița franceză de teatru și film EMMANUELLE RIVA, născută în anul 1931 și decedată în ianuarie 2013, reprezentantă de seamă a „noului val” al cinematografului francez, care a debutat cu succes în filmul „Hiroshima, dragostea mea”. A mai jucat în două mari filme: „Climate” și respectiv „Thérèse Desqueyroux”. În anul 2013 a primit premiul pentru cea mai bună actriță, fiind nominalizată și la un premiu Oscar pentru rolul din „Amour”.

Nu pot să trec nici peste decesul celor două mari actrițe britanico-americane surori: JOAN FONTAINE, născută în anul 1917 și decedată la vârsta de 96 de ani, interpreta de neuitat a personajului Rebecca din filmul „Rebecca”, distinsă cu un premiu Oscar pentru filmul „Suspiciune” regizat de Alfred Hitchcock, și sora mai mare, OLIVIA de HAVILLAND, decedată la începutul anului, la peste 100 de ani – interpreta lui Melanie Hamilton din filmul antologic „Pe aripile vântului”, realizat în anul 1939.

Vor rămâne în amintirea multor cinefili.

BUNICI TERIBILE

Nu o să vă povestesc despre bunica mea maternă sau despre cea paternă, pe care n-am cunoscut-o, ci despre trei bunici, eroinele unor cărți tare dragi inimii mele.

Prima nu a fost subiect de roman, a fost chiar bunica cunoscutului scriitor Ionel Teodoreanu, atât de dragă lui, pomenită în cartea *În casa bunicilor*, care cuprinde un ciclu de povestiri despre bunicii paterni (carte după care s-a făcut, peste mai mulți ani de la apariție, și un scenariu pentru teatru radiofonic).

Cartea, apărută în anul 1947 (ediția a IV-a), a fost cadoul pe care mi l-au făcut părinții mei cu ocazia sărbătorii Crăciunului; pe pagina de gardă se află dedicația mamei: „Dragei noastre fetițe, ca amintire de la Moș Crăciun 1947...”. Cartea a fost frumos editată de către Editura Cartea Românească. De câte ori

am citit, respectiv recitit, povestirile, de fiecare dată am făcut-o cu aceeași plăcere.

Autorul, abia intrat în adolescență, își petrece câteva zile în casa bunicilor Elencu (bunica) și Alecu (bunicul, magistrat pensionar). Întotdeauna am încercat să-mi imaginez acea casă patriarhală, pacea și căldura emanată atât de către bunici, cât și de vechile, dar prețioasele obiecte aflate în ea: de *oghial* (șal turcesc căptușit cu fulgi), de lampa din iatac cu glob din sticlă albastră ornată cu trandafirași roz, de icoana veche a bunicii, afumată, de culoare castanie, de ceașca roșie cu buline albe din care se bea lapte, de *soponul* (săpunul) de glicerină, de *bujamachi* (papuci moi), de *spițeria* (dulapul) bunicii cu diferite sticlute și hapuri, mirosind a levănțică și camfor, de zilele de duminică, când pe masa din sufragerie se mânca pe față de masă apretată, în loc de mușama, de budinca preparată de Măriuca sub directa supraveghere a bunicii, budincă „trasă în rom”, de personalitatea puternică, doar aparent severă a bunicii.

Iată cum o descrie autorul: „Mâna bunicii e plină de inele cu pietre colorate și oușoare de mărgăritar, miroase a apă de flori și migdale..., iar în casă totul este atât de cuminte”. Cu mult umor și duioșie față de bunica, I. Teodoreanu descrie vizita NĂNOAIEI (mai bătrână decât bătrânețea), care, după ce înfulecă dulceața și bea cafeaua ce i se oferiseră, adoarme în fotoliu până la venirea vizitiului care trebuie s-o ducă acasă, timp în care bunica Elencu citește imperurbabilă din „Viețile sfinților”. La plecarea bătrânei (care a „petrecut tare bine în vizită”), bunica exclamă: „Ferește-mă, Doamne, de Nănoaia!”

A doua carte – de data aceasta provenită din biblioteca mamei mele –, editată în anul 1946 și citită

de mine doi ani mai târziu, cu titlul *Refugiul dragosteii*¹, o are ca eroină pe frumoasa Lucilla, bunica cu pielea gâtului plină de zbârcituri, cu părul puțin albit și rărit, dar frumos pieptănat, înaltă, subțire, elegant îmbrăcată care „purta întotdeauna cele câteva bijuterii care-i mai rămăseseră: inelul cu diamant și verigheta învechită, pe cealaltă mână un smarald mare, perlele, *face-à-main-ul*² atârnat de un lanț lung de aur – bijuterii care făceau parte din ea însăși (rămase după vânzarea pentru cumpărarea micului, dar superbului domeniu situat în Devonshire, Anglia), cu scopul de a crea un „refugiu” pentru nepoții ei. Un miros proaspăt de verbină o caracteriza, se desprindea din hainele ei și din săculețul de catifea neagră, care cuprindea: ochelarii, batista, portmoneul, SCRISORILE NEPOȚILOR care lipseau, sticluța cu apă de colonie și cutia cu praline, care făcea bucuria copiilor... Luciola spunea că ceea ce-ți este oferit, riscă într-o zi să se retragă, dar ceea ce dai, poți da întotdeauna. Bunica Lucilla putea doar să-i iubească (pe nepoți) și să se ocupe de ei, să fie pentru ei un refugiu, unde se puteau adăposti când gândurile și luptele lor le depășea puterea de a răbda... nu un adăpost permanent, dar o izolare vremelnică nu poate fi refuzată niciunui om... știa că trecutul e inviolabil, unul din puținele lucruri pe care prezentul nu-l poate distruge, și că în el prezentul își poate găsi pacea...”

A treia bunică este bătrâna Adelina, ajunsă la venerabila vârstă de 100 de ani, stâlpul familiei Whiteoak, pe care o regăsim în toate cele 16 volume ale romanului *Jalna*, o saga a scriitoarei canadiene Mazo de la Roche. *Jalna* este numele marelui domeniu care îi

¹ Autor Elizabeth Goudge. (n. red.)

² *Face-à-main* – fasamen (franțuzism) – Iornion. (n. red.)

adăpostește pe numeroșii membri ai acestei familii. Cartea începe cu tânăra și superba irlandeză cu păr frumos de culoare roșcată, venită în Canada în secolul al XIX-lea, prin căsătorie, și se sfârșește în timpul celui de al Doilea Război Mondial.

Ultimele opt volume, tipărite la București imediat după terminarea războiului, le-am citit tot din biblioteca mamei mele. Fiecare volum are titlul lui propriu. Îmi aduc bine aminte de *Young Renny* (cel mai în vârstă nepot al Adelinei), *Mary Wakefield* (a doua noră a bătrânei) și *Finch's Fortune*. Și aceste cărți au fost recitite de mine de câte trei-patru ori fiecare, în timpul tinereții. Volumele erau broșate, adică legate în pânză. Una dintre strănepoatele ei, pe care o chema tot Adelina, îi moștenește nu numai fizicul – în special frumosul păr roșcat, ci mai ales caracterul ferm, inteligența și mai târziu prestanța de care s-a bucurat prima Adelina din familie.

Și câte astfel de bunici n-or mai fi, atât în realitate, cât și în scrieri inspirate de către personaje reale. Din câte știu, după anul 1989, s-au reeditat la noi toate cele 16 volume.